

Posudek diplomové práce:

Linda Muchová: *Rozumění u Martina Heideggera*

Linda Muchová si postavila nesnadný úkol: systematicky vyložit (či nakonec spíše jen shrnout) názory Martina Heideggera na *rozumění*, které tento myslitel vytrhl z tradičního duchovédného rámce a postavil do zcela nového, ontologického kontextu. Myslím, že tento základní úkol se naší autorce splnit podařilo, otázkou ovšem zůstává, zda při této nesnadné práci nešlo dále rozvinout některé skutečně filosofické otázky a překročit tak rámec pouhé, byť v jistém smyslu vyčerpávající reference. Nemyslím tím přitom nic zvláště náročného – stačilo by si položit jednoduchou otázku, zda tu či onu Heideggerovu formulaci lze bez dalšího přijmout, zda si její nepřístupná, často záměrně komplikovaná forma nežadá nějakého dodatečného výkladu v „lidském jazyce“.

Samotná struktura práce svědčí o tom, že autorka s tématem *rozumění* určitým způsobem pracuje. Jednotlivé kapitoly díla jednoduše nekopírují paragrafy *Sein und Zeit*, ale zasazují pojednávané téma do širších souvislostí. Rozumění je u Heideggera „fundamentální existenciál“, tedy nikoli nějaká naše poznávací mohutnost, nýbrž stav *pobytu*, který rozumění teprve následně nevydobyvá, ale vždy již svému bytí ve světě nějak „rozumí“. Rozumění tedy souvisí s „bytím ve“, s „vržeností“ pobytu a zároveň s „rozvrhováním“ jeho vlastních možností. Linda Muchová dále probírá jednotlivá určení, která pobytu odemykají jeho vrženost: rozpoložení a naladěnost (úzkost); strukturu „před-“ (předsevzetí, předvídání, předpojetí); a rozvinuté formy rozumění (výklad a výpověď) (4. kap.). S rozuměním a jeho výpovědí pak úzce souvisí problematika „sdělení“ v „řeči“ (6. kap.) a vůbec problematika „spolubytí“ s druhými, kteří pro nás nejsou záhadnými subjekty někde za hranicí našich intencionálních aktů, nýbrž již vždy někým, s kým sdílíme svět, s kým světu rozumíme a své porozumění si sdělujeme (7. kap.). Důležitá je 8. kapitola práce, kde se tyto kategorie znovu zkoumají z hlediska časovosti. Tím si autorka trochu zkomplikovala situaci: mohla svá zkoumání zakončit v mezích Prvního oddílu *Sein und Zeit* a vznikl by uzavřený celek, z něž by bylo dosti zřejmé, nakolik se Heideggerova fundamentální analýza liší od předchozích instrumentálních hermeneutik a epistemologií. 8. kapitola zasazuje problematiku rozumění do horizontu času: protože naše rozumění souvisí s našimi možnostmi být, je úzce spjato s rozměrem budoucnosti, Heidegger mluví o „předběhu“. Linda Muchová pak i správně upozorňuje na to, že jednotlivé časové ekstase (minulost-přítomnost-budoucnost) nelze od sebe vzájemně oddělovat. „Autentické rozumění“ pak souvisí s „autentickou budoucností“, kterou nutno dobývat na „neautentické“ budoucnosti (s. 44). Závěrem (9. kap.) se čtenář ještě seznámí s „kritikou“ (spíše však „doplněním“ či „ucelením“) Heideggerovy koncepce z pera Paula Ricoeura (krátká a dlouhá cesta).

Kromě této jasně vedené linie autorka tu a tam řeší zajímavé dílčí otázky: domnělá přednost praxe u Heideggera (s. 13), „nemyslicí věda“ (s. 13-14) apod. V průběhu výkladu se však podobné exkursy vytrácejí a pozornost se upírá stále více k hlavnímu tématu. Práce jistě udivuje svým vytrvalým „tahem na branku“, svou ukázněností, možno říci až strohostí. Scházejí „hluché“ partie, což je také dáno téměř doslovnou věrností původnímu textu. Jak již ale bylo řečeno, je to na druhé straně vyváženo tím, že autorka upadá do heideggerovského způsobu vyjadřování a má potíž jej opustit. Příliš samozřejmě mluví o „změně pohledu na celou problematiku rozumění“ (s. 50). Možná by se celá problematika projasnila, kdyby se heideggerovské „rozumění“ jasněji vyhranilo vůči tradičnímu – a tedy i našemu běžnému a samo-

zřejmě předpojatému – pojetí. To nemusí znamenat jen schleiermacherovský kruh textu a kontextu, jednotlivého a celku. Každý, kdo něco píše o rozumění, musí od svých čtenářů očekávat zcela prosté, leč zásadní otázky: co zakládá naše „rozumění“ smysluplné větě a nerozumění větě nesmyslné a smysluprázdné (ve wittgensteinovském smyslu), jak to, že umíme „pokračovat ve hře“ (jazykové) a co nám brání v ní pokračovat, nerozumíme-li? Jistě, z hlediska fundamentální analýzy jsou to problémy odvozené, projevy neautenticity „ono se“. Ale jak vlastně spolu souvisí artikulované rozumění větám tohoto posudku a ještě nevyšlovné uchopení kladiva k zatlučení hřebíku (natožpak rozumění svému bytí ve světě)? Naše autorka radí: zdá-li se nám, „že Heidegger neodpovídá na některé naše otázky, které si v každodenním životě spolu s problematikou rozumění klademe, neměli bychom se nechat tímto pocitem zcela ovládnout.“ (s. 51) Na základě ontologizace rozumění můžeme prý i toto rozumění pochopit lépe. Touto základní otázkou však celá práce končí, namísto aby jí začínala, a odpovědi, jakkoli předběžné a jistě i neúplné, se nám tak vlastně nedostává. Snad by ji mohla alespoň nastínit – anebo kvalifikovaně odmítnout – obhajoba práce.

Tolik k celkové koncepci. Na škodu také bylo, že Linda Muchová pracuje jen s českým textem a nebere v potaz specifčnost výrazů německých včetně jejich etymologií, které u Heideggera někdy nejsou zcela bez významu. Přinejmenším to také ztěžuje orientaci v textu. Vadou na kráse je též, že všechny citace z českého *Bytí a času* odkazují jen k 2. vydání z roku 2002. Snad by příště bylo lépe užívat standardní page-nace.

Práci lze ale také pochopit jako určité východisko k další četbě Heideggera, předběžné ujasnění základních východisek, a v této podobě nejspíš pro autorku splnila svůj účel. Sympatická je i snaha říci k tématu vše podstatné, byť se za ni někdy platí přílišnou kusostí. Práci tak nezbyvá než vřele doporučit k obhajobě a dle jejího výsledku ohodnotit známkou kolem klasifikačního stupně B.

Studnice-Zblov 9. září 2007

Jan Kranát, PhD.